

Бойно поле: Луна

Новини | Наука | на 18.07.2024 07:00 | от Владимир Божилов

Защо говорим за това?

Днес сме все по-близо до това човечество то да разшири значително своето присъствие в Слънчевата система, започвайки от нашия спътник – Луната. Ще доведе ли това до надпревара за завладяване на територии в Космоса и до превръщане на Луната в бойно поле?

В месеца, в който отбелязваме 55 години от [първото стъпване на човешки крак на Луната](#), ще обърнем внимание на още един важен аспект, за който не се говори достатъчно често. Това е опасността Космосът да се превърне в място за войни и въоръжена надпревара между различни държави.

Днес сме свидетели на огромно и бързо развитие в сферата на космическите науки. Наскоро мисията „Чанг’е 6“ на китайската космическа агенция донесе проби от обратната страна на Луната. Това стана за първи път в историята на науката. Частни космически компании като SpaceX на Илон Мъск правят достъпа до Космоса все по-евтин и надежден. Съвсем наскоро беше проведено първото успешно изстрелване на новата ракета „Ариана 6“ на Европейската космическа агенция. Полша създаде и успешно тества своя нова ракета. И още, и още.

Новините от космическата сфера не спират, а най-вълнуващото предстои! Благодарение на мисията „Артемида“ на американската космическа агенция NASA, се очаква в края на 2026 г. астронавти отново да стъпят на Луната. Основна част от програмата „Артемида“ са т.нар. Споразумения Артемида. Над 40 държави, сред които и България, вече са ги подписали. Споразуменията са серия от двустранни международни договори между САЩ и останалите държави. Те следва да гарантират изследването на Луната за мирни цели за благото на цялото човечество. Звучи хубаво, но дали ще се случи наистина? Или Луната ще се превърне в следващото бойно поле? Ще видим ли отново надпревара за завладяване на Луната?

Споразуменията Артемида са важни, но държавите не могат да бъдат задължени да ги спазват. Проблемът с това кой ще владее Космоса не е нов. Опитите да се избегнат космически войни датират още от надпреварата между Съветския съюз (СССР) и САЩ към Луната през 60-те години на миналия век. За нея [вече сме разказвали на страниците на „Вижте“](#). За да не се стигне до световни космически войни, през 1967 г. редица водещи държави инициират и подписват Договора за Космоса. Към началото на 2024 г. общо 115 държави вече са го подкрепили, включително и България. С него се забранява използването на ядрени оръжия в Космоса. Обещава се, че Космосът ще е свободен за изследване и изучаване от всички държави. И че нито една държава не може да завладе космическото пространство или някое космическо тяло (астероид, планета или спътник). Разбира се, рисковете има във всичките тези споразумения и те са предмет на т.нар. космическо право – сравнително нова област на правото, чието бурно развитие предстои.

Един от рисковете в тези договори е свързан с правилата за добива на ценни вещества от Луната или от астероидите. За тях в Договора за Космоса не пише нищо. Ето защо през 2015 г. САЩ създават специален документ за тази цел. Споразуменията Артемида също разглеждат въпроса за космическите ресурси. Ала критика към тях е, че са фокусирани в значителна степен върху търговските интереси и върху визията на САЩ. Последното все пак е очаквано, предвид водещата роля на САЩ както в изучаването и първите пилотиранни мисии до Луната, така и в следващото очакване стъпване на астронавти на Луната през 2026 г. Държави като Китай обаче могат да наваксат преднината на САЩ и дори да ги изпреварат.

Така че крайна сметка предстоят ли космически войни? Отговорът е, че не знаем. Всичко зависи от това, какво различните държави ще изберат като политика. Дали ще предпочетат да се обединят, за да [споделят знания, ресурси и цели](#) в общи мисии за благото на човечеството? Или пък някоя държава или група държави ще решат да вземат за себе си лъвския пай от всичко в Космоса, което им се хареса? Само времето ще покаже. Хубавото в случая е, че повечето, макар и не всички, държави, които имат значение за изследването на Космоса, се управляват от демократично избрана власт. Това означава, че всички ние, гражданите, трябва да изискваме от избраните от нас управляващи в каква посока да поемат. В този смисъл дали ще има космически войни много пряко зависи от гласа на всеки един и всяка една от нас. Бъдещето ще бъде такова, както заедно изберем да съградим. Надявам се да избираме по-мъдро.

Въпросника към тази статия можеш да решиш онлайн на:
/book/4755-boyno-pole-luna

Сканирай този QR-код и влез директно във въпросника ->

©"Вижте" е издание на Фондация Гутенберг 3.0. Всички права са запазени

